

ТРАЖКОВИ

ПНЈКО
МИЛОРАД

ПСОТКО

ЗАВИЧАЈНИ МУЗЕЈ ЈАГОДИНА

Пајко

Издавач

Завичајни музеј Јагодина

За издавача

Србољуб Милетић

Аутор изложбе и каталога

Јасмина Трајков

Фотографије

Документација породице Трајковић
Милосав Брајковић (Слике 14, 16, 19, 21, 27, 33)
Михајло Штетић (Слика 4)

Дизајн

Ђорђе Филиповић

Штампа

Папир комерц Јагодина

Тираж

200

2019

„Уметност треба схватити као естетску потребу људи да их она оплемењује и чини живот лепшим и зато би ваљало да што више људи осети чар бављења уметношћу“
(Милорад Трајковић Пајко)

Слика 1 Милорад Трајковић (доле, средина) током студија у Београду, 1949.

Ове речи Милорада Трајковића Пајка (1927-2012), јагодинског ликовног ствараоца и радника у култури, представљају суштину његовог доживљавања уметничког стваралаштва и односа према самој уметности.¹ Милорад Трајковић заузима једно од истакнутих места у културном животу Јагодине друге половине XX века као неуморни радник на неговању културног живота у граду у периоду који није нудио најадекватније услове за рад у овом сегменту друштвених активности. Иако без формалног ликовног образовања, ликовна уметност му је била пасија и њоме се успешно бавио више од шездесет година. Један је од оснивача Клуба ликовних уметника и његов дугогодишњи председник. Био је водећи човек просветних и културних установа у граду, бавио се ликовном критиком и учествовао у свим значајним пројектима у области културе.

Рођен је 1927. године у Јагодини где је завршио Гимназију и Учитељску школу. Према тадашњој планској расподели, службовао је најпре као учитељ у Босни, а 1947. у Београду је уписао Вишу дефектолошку школу. Дипломирао је 1949. године на групи превенција и олигофренопедагогија (Слика 1). Постављен је за управника Дома за васпитно запуштену децу у Новој Тополи (1949 – 1951), потом је радио као професор Учитељске школе у Љубашком (1951-1953), следеће школске године службовао је у Бијељини (Слика 2),

¹ Б.Ц., *Сусрети са уметницима: За лепши живот, Нови пут*, 9. август 2000, 5.

а затим, у периоду од 1954. до 1957. године радио је у Котору у школи за глувонему децу (Слика 3). У Јагодину се вратио 1957. године када је ступио на дужност директора Завода за гласну децу и омладину, данашњу школу „11. мај“.² На овом месту је остао све до 1976. Због потреба службе, дипломирао је 1963. године на Вишој дефектолошкој школи – сурдопедагошка група, а ванредно је 1967. завршио Факултет за дефектологију у Загребу, сурдолого групу.

Са доласком Трајковића на место директора Завода за гласну децу и омладину, започело је ново раздобље у раду ове установе. Њен рад је унапређен и модернизован, набављена су нова учила и опрема. Трајковић је, такође, посебну пажњу поконио ликовном и естетском васпитању ученика. Најпре је у оквиру новоформираног, модерно опремљеног кабинета за домаћинство, који је отворен 1957. године, посебно негован женски ручни рад и вез. Школа је исте године постала члан међународне ликовне организације „АРТА“. Од 1961. године, када је по први пут установљено да ће се 11. мај обележавати као Дан школе, у оквиру прославе, приређиване су изложбе ликовних радова, женског веза и радова из општетехничког образовања.

Поводом прославе 40 година рада Школе, 1968. године, Трајковић је организовао прву изложбу ликовних радова слушно оштећене деце из читаве земље. Ова изложба, под називом „Ликовни израз слушно оштећене деце Југославије“, постављена је у простору Галерије самоуких ликовних уметника у Јагодини.³ Такође, ученици Школе редовно су учествовали на ликовној смотри ученика градских основних школа која се одржавала 25. маја у организацији Културно – просветне заједнице

² Љ. М. Савић, *Седамдесет година школе за децу оштећеног слуха и говора „11. мај“ у Јагодини*, Јагодина 1998, 71 – 84, 87.

³ Ж. С., *Необична школа*, Нови пут, 23. мај 1968, 5.

Слика 2 Милорад Трајковић (други с лева) са колегама у Учитељској школи у Бијељини, 1954.

Слика 3 Милорад Трајковић са ученицима, 1954-1957.

Светозарево и Галерије самоуких ликовних уметника. У сали Дома омладине 1973. године одржана је изложба радова ученика Школе за глуву децу. Најуспешнији ученички радови били су изложени и у ентеријеру школе.

Брига Милорада Трајковића о уређењу окружења у

Слика 4 Зидна декорација у ентеријеру школе „11. мај“ у Јагодини, 1960.

којој деца уче и бораве види се и у његовој иницијативи да се у ентеријеру школе израде три композиције у зграфито техници (Слика 4). Ове радове Трајковић је реализовао 1960. године у сарадњи са Александром Витићем и Божидаром Ђокићем, наставницима у школи. Они се и данас налазе у школи, али њихов првобитни колорит није очуван.⁴ У време док је Милорад Трајковић био управник, школска зграда је проширена, доградњом десног крила зграде, а изграђени су терени за рукомет, одбојку и кошарку. Том приликом уређено је и двориште школе.

Трајковић је октобра 1964. године добио стипендију Организације уједињених нација, па је пет месеци

⁴ 50 година Школе за децу оштећеног слуха и говора, прир. М. Трајковић, П. Јовановић, Д. Тодоровић, Светозарево 1978, 32 – 33.

провео на специјализацији у Пољској како би се упознао са тамошњим системом школовања и оспособљавања глуве деце и омладине. Током друге половине новембра 1970. године боравио је у Лењинграду, данас Санкт Петербургу, где је присуствовао изложби глувих сликара и вајара Југославије у оквиру Међународне изложбе глувих

сликара Европе. Милорад Трајковић је 1972. године покренуо иницијативу за писање химне глувима под називом „Пева срце твоје“. На стихове Љубивоја Ршумовића, химну је компоновао Војкан Борисављевић, а извели су је Ђорђе Марјановић и Нада Кнежевић у пратњи дечијег хора ОШ „Дринка Павловић“.

Руковођење Заводом за глуву децу и омладину Трајковић је завршио 1976. године, након четири уза стопна мандата на месту управника ове установе, с обзиром на то да, према тадашњим правилима, није био могућ избор по пети пут на исто руководеће место. Трајковић је 1976. године изабран за директора Народне библиотеке „Радислав Никчевић“.⁵ На овој

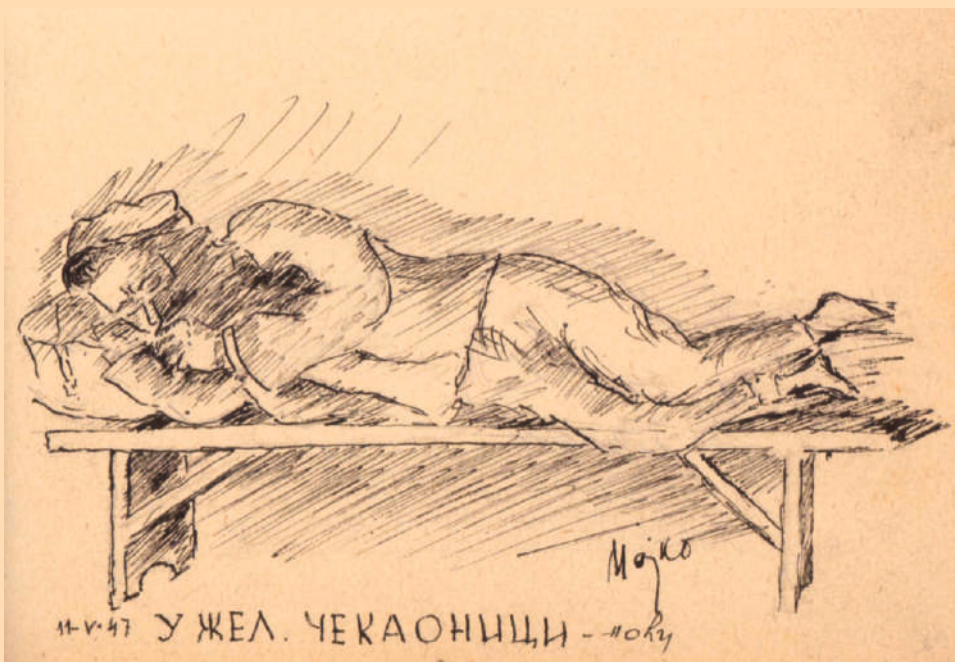
⁵ Као директор Градске библиотеке именован је 1977. године за једног од чланова Редакционог одбора за припрему рукописа Душана Вукићевића за штампу, Љ.И., *Грађа за хронику до краја године*, Нови пут, 1. јун 1977, 7.

Слика 5

Слика 6

Слика 7

Цртежи из бележнице
Милорада Трајковића, 1947.

дужности је остао све до 1982. године када је именован за председника Општинске конференције Социјалистичког савеза радног народа (ССРН). Са овог места је и отишао у пензију 1986. године.

Паралелно са професионалним ангажманом, Трајковић се активно бавио сликарством. Најранији очуван рад је свешчица од тринаест страница са цртежима насталим 1947. године у Брезичанима, селу у Босни и Херцеговини где је радио као учитељ у школи, једино је последњи цртеж нацртан у месту Вареш. Цртежи су настали у периоду од марта до маја 1947. године. Мотиви су пејзажи, односно архитектура и људи, а цртано је оловком и тушем. На првом листу стилизованим словима исписано је „Пајко“, иза слово М, а додата су као декорација два цвета (Слике 5-7).

Током студија у Београду (1947 – 1949), Трајковић је посећивао школу вечерњег акта код истакнутих уметника као што су Коста Хакман и Иван Радовић. Иако краткотрајно, ово искуство имаће значајног утицаја на формирање његовог ликовног израза, што ће се најбоље одразити у радовима који су настали током шездесетих година XX века.

Милорад Трајковић се озбиљније и активније посветио ликовном стваралаштву током боравка и службовања у Котору. Инспирисао се радовима црногорских уметника Мила Милуновића и Петра Лубарде. Приморски предели, стабла маслина, нарочито она црвоточна, шарпине, морска обала осветљена јаким сунцем, били су мотиви које је наставио да обрађује и по повратку у Србију. У Котору је и први пут излагао 1956. године.

Следеће године се вратио у Јагодину и већ 1959. излаже као један од учесника изложбе сликара

аматера организоване поводом Дана Републике у сали „Партизан“. Ова изложба је од великог значаја за историју ликовног живота у Јагодини јер је била повод за оснивање уметничког удружења ликовних уметника у нашем граду. Милорад Трајковић Пајко је управо био један од покретача ове идеје, па тако и један од оснивача Клуба ликовних уметника Светозарева (КЛУС). На изложби 1959. године изложено је тридесетак слика, акварела и цртежа, рад шесторице уметника: Војкана Величковића, Милорада Трајковића, Бранислава Јанковића, наставника, Михајла Стефановића, тада студента и двојице талентованих ученика Ђорђа Недељковића и Младена Јакшића. Новинар „Новог пута“ који је пропратио ову изложбу истакао је да пажњу највише привлаче радови Михајла Стефановића и Милорада Трајковића. Он је, између осталог, записао: „Трајковићева платна остављају утисак једног зрелог ликовног квалитета. Сликара има одређену концепцију о схватању живота и света око себе и њиховом уметничком изражавању и доследан је у његовом спровођењу. Радови као „Два пријатеља“ и пејзажи (ови последњи подсећају на извесне слике Саве Шумановића) ненаметљиво свраћају на себе симпатије посетилаца.“⁶

Убрзо је уследила и Трајковићева прва самостална изложба. (Слика 8) Одржана је у периоду од 10. до 17. јуна 1961. године у Салону културе у Крушевцу. На изложби је приказно седамнаест радова, првенствено пејзажа с мотивима са Приморја и Копаоника. Већ следеће године, приредио је самосталну изложбу и у Јагодини, ондашњем Светозареву (Слика 9). Изложба је одржана у периоду од 29. новембра до 4. децембра 1962. године у холу Гимназије. Публици је

⁶ П.П., У контрапункту идеја и боја. Изложба сликара аматера у Светозареву, Нови пут, 29. новембар 1959, 9.

Слика 8 Припреме за прву самосталну изложбу, 1961.

Слика 9 Са Војином Величковићем на отварању прве самосталне изложбе у Јагодини, 1962.

представљено двадесет и седам радова у техници уља на платну, акварела и темпера. Уз пејзаже, изложене су и слике под називом „Црвоточина“ на којима разрађује мотив стабла старих маслина, као и слика под називом „Устрељена птица“. За ову слику новинар „Новог пута“ је забележио да је изведена „у енформелу као новој техници“.⁷ На насловној страни деплијана који је штампан поводом ове изложбе цитирана је

⁷ *Између живота и ништавила. Изложба слика Милорада Трајковића, Нови пут, 7. децембар 1962, 4.*

реченица француског уметника Жоржа Доривала: „Уметник не треба да служи природи, него треба да се послужи њома и да је потчини субјективним тежњама и лепоти.“ Сасвим је јасно да је ово и виђење уметности самог Милорада Трајковића, а то нам потврђују и ретке очуване слике из овог периода. Додатне податке за реконструкцију ове изложбе пружа и поменути текст из „Новог пута“ који носи наслов „Између живота и ништавила“. Аутор тог текста истиче: „Његове представе о стварима многима ће изгледати као одсуство уметности, јер он не копира природу, он се труди да изазове, саопшти дах и њихово треперење.“⁸ Милорад Трајковић мотивима изваљеног дрвета, црвоточних стабла маслина и сасушеног корења на пешчаној обали изложеног јаком сунцу приступа експресионистички (Слике 10 и 11). Природа је за њега била подстицај, а не нешто што треба опонашати, тако да су и форма и боја на Трајковићевим сликама из раних шездесетих година експресионистичке. Основна тема коју он на овим својим сликама разрађује јесте пролазност живота, пропадање, вечита борба за егзистенцију, непрекидна смена живота и смрти. Те старе, црвоточне маслине, усамљена стабла и ишчупано, сасушено корење, слика су и самог човека, кога на крају животног пута такође чека ништавило смрти.

Шездесете године ХХ века јесу време када се у Јагодини формирало удружење ликовних уметника. Први председник овог удружења био је Војкан Величковић, а секретар Милорад Трајковић. Удружење је напре деловало под окриљем Центра за културу. Иако је иницијатива за оснивање удружења покренута још 1959. године, интензивна активност је развијена тек од 1963. Те године је одржана изложба слика и скулптура чланова Клуба за ширење ликовне

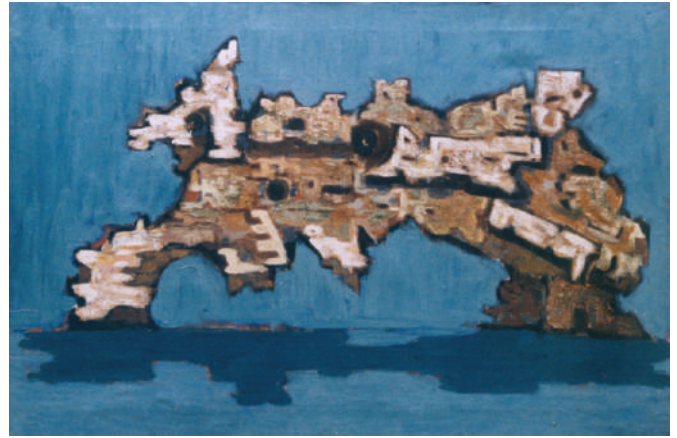
⁸ Исто

Слика 10 Корен, 1961, уље на платну (кат.бр. 2)

Слика 12 Мотив из Котора, б.г., уље на платну (кат.бр. 14)

Слика 11 Црвоточина, б.г., уље на платну (кат.бр. 15)

културе, а поводом прославе двадесетогодишњице од другог заседања АВНОЈ-а. Изложба је одржана у Завичајном музеју који је тада био смештен у садашњој згради Музеја наивне и маргиналне уметности. Своје радове изложило је шеснаест стваралаца. Осим Војкана Величковића, сви излагачи су се ликовном уметношћу бавили аматерски. Један од излагача био је и Милорад Трајковић који је публици представио пет радова: Мртва природа, Црвоточина, Суво дрво, Маслина и Летњи предео.

Следеће године је у оквиру прославе двадесет година од ослобођења Светозарева у Другом светском рату организована изложба слика и скулптура сликара и вајара Светозарева. Ова изложба је одржана у Галерији биоскопа „Пролетер“ у периоду од 15. до 21. октобра 1964. године. Милорад Трајковић је изложио два пејзажа са мотивима из Црне Горе: Румија и Хај Нехај.

Током друге половине шездесетих година XX века, Удружење ликовних стваралаца у Јагодини, које је у ово време добило назив Клуб ликовних уметника

Светозарево (КЛУС), одвојило се од Центра за културу, како институционално, тако и финансијски. Јагодински уметници су у овом чину видели наду за решење проблема, као што су оживљавање ликовног живота у граду, обезбеђивање простора за атељеа, боље и рационалније финансирање рада Клуба итд.⁹ У овом периоду, Трајковић је окупиран обавезама које је имао као управник Завода за глувонему децу, па му је сликарство било у другом плану. Излагао је на изложбама КЛУС-а 1967. и 1969. године и то слике са мотивима пејзажа из Србије и Црне горе. Са Илијом Вукићевићем, јагодинским сликарем, приредио је заједничку изложбу у Галерији Радничког универзитета „Ђуро Салај“ у Београду маја 1967. године, као и у Галерији Радничког универзитета у Бору у периоду од 15. до 22. фебруара 1969. године.¹⁰

Слика 13 Милорад Трајковић говори на отварању изложбе у Јагодини, осма деценија XX века

Током седамдесетих година, Трајковић је излагао на свим изложбама КЛУС-а, чији је био и председник. Активно је пратио ликовни живот у граду, писао је ликовне критике и држао говоре на отварањима изложби (Слика 13). Почетком осме деценије почео је

⁹ А. Урошевић, *Разговор са уметницима: Сликари – педагог*, Нови пут, 30. мај 1968, 7.

¹⁰ Ал. Урошевић, *Светозаревачки сликари у Бору*, Нови пут, 19. новембар 1969, 7.

да ради пастеле, а ова техника у наредном периоду постала је његова основна преокупација. Прве пастеле изложио је на изложби Клуба ликовних уметника одржаној октобра 1971. поводом октобарских свечаности. О овим радовима Александар Урошевић Матра написао је о следеће: „Милорад Трајковић у својим пастелима нема замерки. Јесу понегде тврдо изведени, али сваки потез креде пријања уз облик и лежи баш на месту где је најпотребнији.“¹¹

На Октобарској изложби слика и скулптура Клуба ликовних уметника одржаној у холу Дома културе 1973. године, Милорад Трајковић је први пут добио награду за свој рад. Стручни жири у саставу др Станислав Живковић и др Павле Васић доделио му је трећу награду за пастел под називом „Стара маслина“ (Слика 14).

Током фебруара 1974. године, Трајковић је, уз Илију Вукићевића, Војислава Џелетовића и Жикицу Јовановића, излагао у холу Управне зграде Индустије каблова. Реч је о изложбеној активности која је у овој некада реномираној фабрици постала традиционална. Изложбе су организоване на иницијативу фабричког Одбора Синдиката и фабричке Конференције Савеза омладине Индустије каблова „Моша Пијаде“, а биле су намењене фабричким радницима који су често и куповали слике са ових изложби. Осим у простору Управне зграде, изложбе су приређиване и у Новој фабрици, као и у објекту Индустије каблова у Рековцу. Иначе, при Фабрици је почетком седамдесетих оформљена и Ликовна секција Фабричког Одбора Синдиката, а још децембра 1957. године основано је Културно – уметничко друштво „Каблови“. Основни циљ како организовања изложби у простору Фабрике, тако и

¹¹ Ал. Урошевић, *Поводом октобарских свечаности изложба светозаревачких сликара*, Нови пут, 27. октобар 1971, 6.

¹² Б.Р. *Изложба ликовних стваралаца – радника Фабрике каблова*, Нови пут, 15. мај 1974, 7.

Слика 14 Стара маслина, 1973, пастел, папир (кат.бр. 6)

организоване културно – уметничке делатности био је приближавање културног стваралаштва радницима и подстицање њихове аматерске културне делатности.¹² Јагодински сликари поново излажу заједно јула исте године и то у Галерији Радничког универзитета „Ђуро Салај“ у Београду. На овој изложби представљена су дела Илије Вукићевића, Милорада Трајковића, Небојше Костића и Жикице Јовановића. Трајковић је овом приликом изложио пет пастела, за које је Вера Ристић, историчар уметности, музејски саветник Народног музеја у Београду, написала да их ради „са пуно нежности“.¹³

Другу самосталну изложбу у свом граду, Трајковић је приредио 1977. године у периоду од 22. до 28. априла, у простору Галерије самоуких ликовних уметника. Изложио је двадесет и девет радова, од тога двадесет и пет пастела и четири цртежа. Инспирација сликару била је поново природа, али је обради мотива приступио двојачко. Први део изложбе чинили су пејзажи, а другу студије стабла дрвећа. Док је у пејзажима остао константан, у студијама стабла уочава се даља разрада мотива црвоточина и дрвећа, које је радио током шездесетих и раних седамдесетих година. Форму стабла маслина поједностављује до границе апстрактног. Динамичност мотиву даје игра бојених површина, сведена на валере плаве, црвене и жуте уз додатак беле. У целини ови пастели делују веома експресивно (Слика 15). Трајковић иде и корак даље. У цртежима насталим 1975. године унутар форме која асоцира на стабло маслине пуно рупа, умеће зооморфне облике (Слика 17). Ове цртеже даље разрађује у техници пастела, где се белом бојом издвајају детаљи који наликују на птице. Форма се све више геометризује, а детаљи постају препознатљивији, тако да се јасније распознају бели голубови који израњају из основе коју сачињавају

¹³ Ј. Вучковић, *Нема културне провинције*, Нови пут, 17. јул 1974, 7.

обојена поља неправилног облика у гами плаве, црвене, жуте и зелене (Слика 16). Упечатљива и експресивна су и два пастела са мотивом шкарпине, геометризоване форме и изведена брзим потезима (Слика 18).

Миливоје Мићић, академски вајар који је аутор текста у каталогу ове изложбе, уочио је да се изложени радови разликују како по сензибилитету, тако и по начину извођења и третирања мотива. Мићић закључује „да смо пред делима сликара, који је упорним радом, осећањем и размишљањем дошао до пуног сликарског изражаја.“¹⁴ Чини се да је заиста у црвоточинама и маслинама Трајковић постигао најбоље резултате у свом раду.

Са друге стране, јагодински ликовни уметник и новинар Жикица Јовановић имао је другачији поглед на ову изложбу Милорада Трајковића. Јовановић најпре критикује рад пастелом, истичући да, по његовом мишљењу, сликар „није успео да извуче из ове занимљиве технике све што она може да пружи. На једним слика, на другим црта. И баш та шематизација и недовољно осмишљена стилизација одаје утисак недоречености и непотребне брзине.“¹⁵ Он даље наводи: „Чудно је што није користио своја добра искуства из рада уљем, већ је покушао да пастелу наметне природну различитост од уобичајеног.“¹⁶ Јовановић сматра да изложба није јасно конципирана и да на њој има доста неуједначености, али са друге стране истиче експресивност коју ова дела поседују.

Радовима изложеним на овој изложби Трајковић је заправо искорачио из свог света експресионистичких пејзажа. Истражујући у оквиру форме, задржавајући

¹⁴ Милорад Трајковић – Пајко, Пастели, Галерија самоуких ликовних уметника у Светозареву, од 22. до 28. априла 1977. године (каталог изложбе)

¹⁵ Ж. Јовановић, Пастели и цртежи Милорада Трајковића – Пајко, Нови пут, 28. април 1977, 9.

¹⁶ Исто

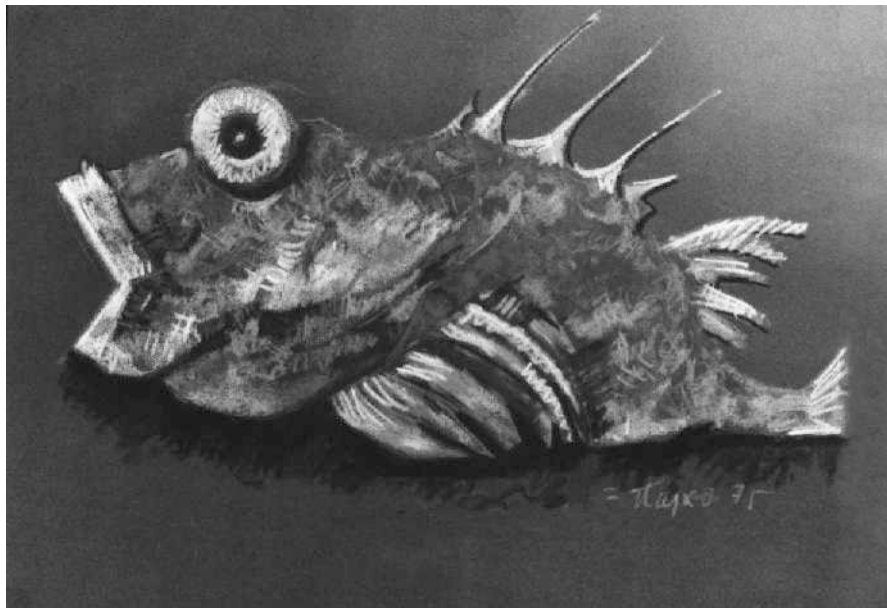
Слика 15 Маслина, 1975, пастел, папир (кат.бр. 8)

Слика 16 Композиција, б.г., пастел, папир (кат.бр. 9)

Слика 17 Црвоточина, 1975, туш, папир

Слика 18 Шкарпина, 1975, пастел, папир

експресионистички приступ и уносећи симболистичку потку, овом изложбом најавио је нову фазу у свом ликовном раду.

Током прве половине осамдесетих година, Трајковић није био посебно посвећен сликарству. Претежно је радио аквареле које је излагао, уз старије пастеле или уља, на редовним Октобарским изложбама КЛУС-а. Жири 23. Октобарске изложбе КЛУС-а, одржане у периоду од 13. до 23. октобра 1983. године, у саставу Мира Јуришић, вајар, председник, Момчило Антоновић, сликар и Срето Бошњак, ликовни критичар, доделио је Милораду Трајковићу награду за пастел под називом „Предео 83“ који је изложио на овој изложби (Слика 19). Реч је о пејзажу који је рађен према фотографији предела из Србије. Ова фотографија је послужила као матрица за израду

Слика 19 Предео 83, 1983, пастел, папир

геометризоване композиције са површинама жуте, зелене, црвене и беле боје, уз додатак плавих акцената. Исте године израдио је идентични мотив у уљу, а изложио га је следеће године на изложби КЛУС-а. Оба дела јако се ослањају на Сезанове пејзаже са мотивом брда Сен Виктоар. Као и његов узор, тако и Трајковић полази од реализма, али је тежио да његово сликарство не имитира природу, стварајући на тај начин сликовну стварност која је независна од визуелне стварности.

Након пензионисања 1986. године, Трајковић је напoкoн имао довољно времена да се посвети својој љубави, сликарском раду. Ради у техници пастела, а инспирацију је пронашао у каменој декоративној пластици Каленића и Студенице, као и у сликарству минијатура. Нове радове, петнаест пастела и два цртежа, представио је на самосталној изложби одржаној у Завичајном музеју у периоду од 22. октобра до 4. новембра 1987. године.¹⁷ Трећину изложених радова чине раније израђени пастели са мотивом стабла маслина, односно тзв. „Црвоточине“. Већ и сами називи нових пастела: „Реминисценција на Каленић“, „Чувари студеничке светлости“ или „Студеничка источна трифора“, упућују нас на порекло мотива. Налик композицијама из седамдесетих година, на новим пастелима Трајковић се у почетку и даље држи поља омеђеног линијом. У ово поље смешта свет животиња инспирисан српском средњовековном архитектонском пластиком. То је сплет различитих зооморфних фигура, схематизоване форме, оивичене наглашеном линијом. Колорит је интензиван, уз примену комплементарних боја. Постепено, композиција се ослобађа линеарног оквира и мотив прекрива целу површину папира. Форме постају мекше, али је линија још увек наглашена. Композиција је уравнотежена и без

¹⁷ Милорад Трајковић Пајко, *Пастели*, Завичајни музеј Светозарево, б.г. (каталог изложбе), С. Штећић, *У Светозареву отворене три изложбе: и добро и лоше*, Нови пут, 30. децембар 1987.

обзира на обиље детаља, делује статично, тако рећи „окамењено“. Трајковић је камену пластику Студенице и Каленића превео на језик сликарства и створио особен свет инспирисан српском средњовековном уметношћу, али довољно аутономан да је не копира. Сагледани у целости, ови радови имају наглашену декоративност (Слике 20 и 21).

Изложба је априла 1988. године приказана и публици у Вуковару који је, иначе, био град побратим Светозарева. Радови су изложени у Барокној дворани Градског музеја Вуковар.

Јануар месец 1991. године обележен је важним догађајем за чланове КЛУС-а. После много година борбе за обезбеђивање бољих услова за рад уметника, град је напoкoн доделио Клубу седам атељеа који су се налазили у старој згради радионице Учитељске школе. Чланови Клуба су јавним гласањем одлучили коме ће бити додељен атеље, а критеријуми су били дотадашња делатност, степен стручности и активност сваког појединца. Један од седморице уметника који су добили атеље био је и Милорад Трајковић. За јагодинске уметнике ово је заиста био велики догађај који је доживљен као почетак обнове културног живота. Добијање атељеа свакако им је веома значило, па се, како су напoкoн имали пристојне услове за неометан рад, то позитивно одразило и на њихову продуктивност и изложбене активности.¹⁸

Већ марта 1991. године, Трајковић је у Завичајном музеју приредио нову самосталну изложбу, на којој је у потпуности представио радове из своје нове фазе стваралаштва. Изложен је двадесет и један пастел и седам цртежа.¹⁹ Како напредује у разрађивању

¹⁸ Ј. Трајков, *Драгослав Марковић (1946 – 2013)*, Завичајни музеј Јагодина, 2017, 12 – 13. (каталог изложбе)

¹⁹ Милорад Трајковић Пајко, Завичајни музеј Светозарево 1991. (каталог изложбе); В.И., *У галерији Завичајног музеја у Светозареву изложба Милорада Трајковића*, Нови пут, 13. март 1991, 7.

Слика 20 Композиција, б.г., пастел, папир (кат.бр. 19)

Слика 21 Композиција, б.г., пастел, папир (кат.бр. 17)

основне идеје, Трајковић тако поједностављује композицију, напуштајући густ сплет животиња. Форме постају меканије, уз мање наглашену геометризацију. Од почетне идеје у којој преноси на папир мотиве животињских преплета са архитектонске пластике, обогаћујући их интензивном бојом, Трајковић временом формира нови свет митских бића, голубова и ждралова, симболичних животиња хришћанске иконографије, које најпре прати биљна врежа, а потом постају самостални и доминантни мотиви на његовим пастелима (Слике 24 и 25). Осим српске средњовековне архитектонске пластике, инспирише се и мотивима са предмета из дечанске ризнице (Слике 22 и 23). На појединим радовима експериментише, поигравајући се техником колажа (Слика 26).

Нове пастеле Трајковић је излагао и на Октобарским изложбама градског Клуба ликовних уметника, а жири ових изложби је препознао квалитет његових радова и доделио му и награду. Први пут ови пастели су награђени на Октобарској изложби Клуба одржаној 1992. године од стране жирија који су чинили Мира Бојкић, историчар уметности, кустос Завичајног музеја и ликовни уметници Сретко Дивљан и Срећко Здравковић.²⁰ Следеће године, за пастел под називом „Са мотивом Скита“ добио је специјалну похвалу жирија у саставу Горан Ракић, академски сликар, Милан Поповић, сликар - графичар и Слободан Стојановић, вајар. У образложењу жири је навео да је награда додељена за синтезу традиционалног и модерног ликовног израза.²¹ Још једна награда за дело изложено на Октобарској изложби Клуба уследила је 1995. године за пастел „Трагом Скита“ (Слика 27). Жири у саставу др Станислав Живковић, ликовни критичар, мр Горан Ракић, академски сликар и Мира Бојкић је истакао да је уметник успешно реализовао

²⁰ Б.Ц., Октобарска изложба КЛУС-а у Светозареву: Три равноправне награде, Нови пут, 21. октобар, 4.

²¹ Октобарска изложба Клуба ликовних уметника Јагодина, Јагодина 1993. (каталог изложбе)

Слика 22 Игра ждралова, б.г., пастел, папир

Слика 23 Мотив са чаше из дечанске ризнице, XV | век

Слика 24 Каленић, 1990, пастел, папир

Слика 25 Борба ждралова, б.г., пастел, папир

Слика 26 Иницијал јеванђелисте Јована, 1999, комбинована техника

идеју уз рафиновани осећај за колористичке вредности.²²

Клуб ликовних уметника је током деведесетих година имао озбиљних проблема у раду, који су кулминирали 1998. године када, из више разлога, традиционална Октобарска изложба није била организована. Захваљујући новом председнику Клуба Миодрагу Раичићу и ангажовању Мире Бојкић, кустоса Завичајног музеја у Јагодини, Клуб је убрзо успео да привремено преброди кризу и покренуо је амбициозне изложбе и активности.

У периоду од 15. до 20. јануара 2000. године организована је Прва ликовна колонија, а слике са ове колоније изложене су фебруара месеца исте године у Центру за културу.²³ На колонији је учествовало близу четрдесет уметника, од којих су више од половине били чланови Клуба. Значајно је и то што су међу учесницима били и познати и афирмисани јагодински ликовни ствараоци, што је допринело и високом квалитету изложбе на којој су представљени радови настали на овој колонији. Међу излагачима је био и Милорад Трајковић, један од најстаријих чланова Клуба.

У сарадњи Клуба и Завичајног музеја, у овој установи културе отворена је априла месеца 2000. године ретроспективна изложба под називом „Ликовно стваралаштво у Јагодини 1945-2000“ на којој се, међу педесет и једним изложеним делом, нашао и Трајковићев пејзаж из 1961. године.²⁴ Овом изложбом започела је манифестација „Месец дана ликовне уметности“ у току које је организована и Међународна изложба ликовног стваралаштва на којој су били изложени радови како уметника из Јагодине, тако и

²² Октобарска изложба Клуба ликовних уметника Јагодина, Јагодина 1995. (каталог изложбе)

²³ Н.П., Слике за све укусе, Нови пут, 23. фебруар 2000, 5.

²⁴ Ликовно стваралаштво у Јагодини 1945-2000 ретроспектива, Јагодина 2000. (каталог изложбе), кат. бр. 43.

оних из читаве Србије, па и иностранства. Међу излагачима је био и Милорад Трајковић који је изложио пастел под називом „Трагом Скита“, награђен 1995. године на Октобарској изложби Клуба.²⁵ Основна идеја која је покренула ову манифестацију и изложбу била је да Јагодина постане значајан ликовни центар у Србији и да добије међународну репутацију. Уједно је то и била прилика да јагодински уметници свој рад упореде са ствараоцима из земље и иностранства. Међународна изложба ликовног стваралаштва замишљена је као тријенална, али колико год да је идеја била амбициозна и добра, све је остало на овој једној изложби и тријенале никада није заживело.

Слика 27 Трагом Скита. 1995, пастел, папир (кат.бр. 12)

У последњој недељи октобра 2002. године у Завичајном музеју у Јагодини отворена је, после пар година паузе, традиционална изложба чланова Клуба ликовних уметника Јагодина, која се од ове године одржавала под називом Јесења изложба. Чланови жирија били су Драгослав Марковић, истакнути

²⁵ Међународна изложба ликовног стваралаштва, Јагодина 2000. (каталог изложбе), кат. бр. 91.

завичајни уметник и историчари уметности Мира Бојкић, кустос Завичајног музеја Јагодина и Мирјана Тодоровић, професор ликовне културе. На изложби је своја дела изложило двадесет и пет аутора, како оних старијих, већ афирмисаних чланова Клуба, тако и нових, младих уметника, чијим је пријемом у чланство Клуб био знатно подмлађен и освежен. Поставка ове изложбе и чињеница да се позиву на излагање, после више година, одазвао импозантан број уметника, подсетили су јавност на време најуспешнијег периода рада Клуба током седамдесетих година XX века. На изложби су додељене и три равноправне награде, од којих је једна припала Милораду Трајковићу за пејзаж израђен 2001. године у техници уља на платну.²⁶

Слика 28 Отварање ретроспективне изложбе Милорада Трајковића у Завичајном музеју Јагодина, 2002.

Неколико недеља касније, 14. новембра, у истом простору је приређена ретроспективна изложба Трајковићевих радова, аутора Мира Бојкић.²⁷ Отварање изложбе побудило је велико интересовање публике, којој се обратио најпре Саша Трајковић, књижевник и рођени брат сликара, а потом је изложбу прогласио отвореном Бранислав Цветковић, тадашњи

директор Завичајног музеја (Слика 28). Изложено је четрдесет и шест слика, понајвише пастела, а затим и уља, акварела и темпера. Као гости, по једну скулптуру су изложили Миливоје Мићић, академски вајар из Крушевца и Предраг Аиро, ставаралац из Јагодине. Уметников унук Ранко Трајковић изложио је један свој цртеж.

На овој изложби половину изложених радова чинили су пастели настали током деведесетих година, који представљају Трајковићев корак даље у разради мотива преузетих из историје уметности. Већ на Октобарским изложбама током раних деведесетих, Трајковић је представљао публици пастеле са мотивима које је позајмљивао из златарске уметности Скита (Слике 29 и 30). Овим новим репертоаром допуњава свој свет фантастичних бића чије паралеле налазимо у архитектонској пластици, минијатурама и златарству српске средњовековне уметности. Преузете мотиве Трајковић смешта у метафизички простор својих слика у коме живе лавови, грифони, химере, голубице, ждралови, бикови, козорози, где трачки коњаник хвата дивље коње и лови грифоне. Композиција, лишена сувишних детаља, одаје утисак монументалности. Форме јесу стилизоване, али имају волуминозност, за разлику од линеарног третмана на ранијим пастелима. Колорит је сведен, а многе слике су и монохроматске. Позадина је неутрална, најчешће плава, попут оне на средњовековним фрескама, а као декоративни мотив јављају се црвени или плави кругови са или без спирале. Овај круг покатакд означава Месец или Сунце. Синетезом традиције и модерног израза, Трајковић је створио особену пикторалну поетику и ликовни језик који је знатно обогатио јагодинску ликовну сцену (Слике 31-34).

²⁶ Б. Цаковић, *На путу старог сјаја*, Нови пут, 30. октобар 2002, 10.

²⁷ Милорад Трајковић Пајко, *ретроспектива*, Завичајни музеј Јагодина, новембар 2002. (каталог изложбе)

Слика 29 Лав и коњ, 2005, пастел, папир (кат.бр. 37)

Слика 30 Мотив са скитско – сибирске копче за појас од злата, V - VI век п.н.е.

Слика 31 Грифон и бик, б.г., пастел, папир

Слика 32 Узнемирење, 2002, пастел, папир (кат.бр. 30)

Слика 33 Композиција, 1999, пастел, папир (кат.бр. 13)

Слика 34 Ждралови, б.г., пастел, папир

Након ове изложбе, Трајковић је излагао још два пута на Јесењим изложбама Клуба крајем 2003. и новембра 2006. године. Криза која је неколико пута озбиљно доводила у питање рад Клуба, поново је потресла ово удружење крајем 2006. године. Клуб није успео да формира руководство, нити да организује рад, пре свега због незаинтересованости већине чланова. Тако су, после шест деценија, крајем 2007. и званично престале активности Клуба и могло би се рећи и његово постојање. Чињеница да је Клуб престао да постоји и да се више не организују колективне изложбе градских ликовних стваралаца, свакако да је тешко пало дугогодишњим члановима овог удружења, а посебно Милораду Трајковићу Пајку, који не само да је био један од иницијатора оснивања Клуба, већ и његов први секретар. Такође, као неко ко се шест деценија бавио ликовном уметношћу, Трајковић није могао тако лако да се помири са новонасталим стањем. Тим поводом, у локалном листу „Нови пут“ објављен је 2011. године интервју са овим уметником у коме он говори о настанку и почецима рада Клуба, почетку суноврата и разлозима који су довели до престанка рада удружења ликовних уметника Јагодине. Потенцијално решење проблема Трајковић је видео у ангажовању младих људи, који би, вођени ентузијазмом и уз помоћ и подршку локалне власти и стручњака Завичајног музеја, обновили рад Клуба. Он је навео да би поновним организовањем колективних изложби јагодинских ликовних стваралаца културни живот у Јагодини био знатно обogaћен. Трајковић је интервју завршио следећим речима: „Мени лично помало је непријатно када ме сретну наши суграђани и питају зашто нема изложби и констатују да се осећа празнина у културном животу града. Ја се искрено надам да ће се та ситуација, уз помоћ млађих уметника, агилне локалне самоуправе и стручњака Завичајног музеја, веома брзо променити и да ће све доћи на своје место.

Јер, квалитет ипак мора да победи, а Јагодина је прави расадник талената.⁴²⁸

Оптимистичан став Милорада Трајковића Пајка почивао је вероватно на његовом сећању на то како се Клуб више пута враћао у живот и како је, на крају крајева, управо захваљујући упорности и ентузијазму ликовних уметника ово удружење и основано. Међутим, овог пута није било одговора на овај Трајковићев апел.

Оваква ситуација у ликовном животу града није га, ипак, спречила да и даље ствара. Од средине прве деценије XXI века Трајковић почиње да експериментише приступајући на нов начин обради раније установљених мотива, изводећи их у већ за њега карактеристичној техници пастела (Слика 35). Композицију носи узнемирана линија у коју су уплетене птице и животиње. Потом сам сплет линија формира фигуре, међу којима су најчешћи ждралови, да би на појединим пастелима дошао до потпуно апстрактне игре силовитих линија и бојених поља. Трајковић овог пута себи задаје захтеван и компликован задатак. Правећи варијације једне исте теме и непрекидно истражујући однос линије и боје у покушају да их усклади, он упорно настоји да добије уравнотежену композицију. То изводи балансирањем бојених поља или стављањем акцента на беле фасете на својим композицијама. Међутим, чини се да Трајковић никако не успева да укроти ову силовиту линију која диригује његовим ликовним симфонијама и изнедри усклађену композицију, те се стога никада није одлучио да ове радове представи јавности. Његове експерименте прекинула је тешка болест, којој је подлегао почетком јануара 2012. године.

²⁸ Б.Ц., *Траже се ентузијаста*, Нови пут, 30. март 2011, 10.

Слика 35 Ждралови, б.г., пастел, папир (кат.бр. 35)

Да би се на адекватан начин разумео значај и улога Милорада Трајковића Пајка у ликовном животу Јагодине друге половине XX и почетка XXI века, потребно је најпре расветлити поимање улоге културе и уметности у времену када Трајковић започиње своје бављење сликарством, с обзиром на то да је реч о уметнику без академског ликовног образовања.

Убрзо по ослобођењу Јагодине у Другом светском рату, марта 1945. године основано је радничко намештеничко културно – просветно друштво „Милан Мијалковић“.²⁹ Делујући преко више секција, ово друштво је организовањем приредби по селима и у самом граду, радило на развоју културног живота. Децембра исте године припремана је сликарско – вајарска изложба на којој би били изложени радови локалних уметника, али до њене реализације никада није дошло.³⁰ Следеће или најкасније 1947. године основан је Технички одсек средњошколске народне омладине (Т.О.С.Н.О.). Ово удружење било је под окриљем КУД „Милан Мијалковић“, а основано је на иницијативу Војина Величковића, ликовног педагога и уметника. Основна делатност удружења била је у области визуелне културе (писање парола, израда плаката, транспарената, сценографија и слично). Ово удружење је марта 1949. године прерасло у ликовну секцију. У њој су били окупљени за ликовну уметност надарени ученици Гимназије у Јагодини, али и велики број занатлија, службеника и радника.³¹ Секција је престала са радом 1954. године јер није имала адекватне услове за одржавање својих активности.³²

Иницијатива за организовање ликовних уметника у

²⁹ Основано је радничко намештеничко културно-просветно друштво „Милан Мијалковић“, Нови пут, 25. март 1945, 4.

³⁰ Припрема се сликарско-вајарска изложба у Јагодини, Нови пут, 10. децембар 1945, 4; Одложена сликарска изложба у Јагодини, Нови пут, 24. децембар 1945, 4.

³¹ Војкан – хроничар старе Јагодине, Завичајни музеј – Светозарево, април – мај 1989. (каталог изложбе)

³² Војкан Величковић, *Зашто не ради ликовна секција*, Нови пут, 8. фебруар 1954, 5.

Јагодини покренута је након изложбе радова шесторице сликара из Јагодине, која је приређена поводом новембарских празника 1959. године. Следеће године Културно – просветна заједница Светозарева формирала је Одбор за ширење ликовне уметности, а 1963. настао је Одбор за ширење ликовне културе од кога ће настати Клуб ликовних уметника Јагодине. Ова удружења окупљала су талентоване појединце који су се ликовном уметношћу бавили аматерски. Једини школовани уметник у првој групи окупљених стваралаца био је Војин Величковић. Један од излагача на овим првим градским изложбама и један од првих чланова градског удружења уметника био је и Милорад Трајковић Пајко.

У периоду након Другог светског рата, активно је негован и подржан аматеризам као начин културно – просветне делатности. Државни став по овом питању огледа се у речима Јосипа Броза које је изрекао 1974. на Десетом конгресу Савеза комуниста Југославије: „Радник и радни човек уопште није само потрошач културних вриједности, већ и његов стваралац и то у већој мјери данас, а још више ће то бити сутра. И управо у том развијању његовог сопственог културног стваралаштва наше друштвене и културне организације треба да пружају радном човеку много више подршке и усмјеравања. Програми културних активности треба да имају у виду све околности рада и живљења радног човјека и разноврсне његове потребе.“³³ У светлу овакве идеологије, лако је разумети појаву радника – уметника и сељака – уметника. Под називом „Уметност за све“ у чланку „Новог пута“ наведен је став ондашњег друштва према уметничком стваралаштву: „Прошла су времена када је било незамисливо да се неко други, неко ко није школовани уметник, бави тим послом посвећених, да слика или ваја. Али времена се мењају, као што се људи мењају и као што се уметност

³³ Радник – културни стваралац, Нови пут, 30. април 1980, 9.

мења. Данас није чудо видети машинбравара како у свом атељу слика и како се ни по чему не разликује од каквог сликара са звучном титулом – академски... Веза између уметности и удруженог рада јача, као што у удруженом раду јача значај радника стваралаца. То прожимање постаје стварност, постаје свакодневница. Уметничко стварање је начин живота и рада. Без обзира на титуле и квалификације“³⁴

Док су сељаци – уметници успели да се изборе за своје место на ликовној сцени и одрже се на њој, пре свега захваљујући ангажовању Ота Бихаљи Мерина и институционализованом раду кроз формирање Галерије самоуких ликовних уметника Светозарева, која је данас прерасла у национални Музеј наивне и маргиналне уметности, радници – уметници нису успели да истрају.³⁵ Изложбе градског Клуба ликовних уметника су, управо због базираности на аматеризму, губиле на квалитету, а касније је због тога и дошло до расцепа и формирања Ликовног удружења Јагодина, чији су чланови били само школовани уметници. Ликовна секција, коју је водио Војин Величковић, изнедрила је квалитетне ликовне уметнике који су, крајем седме и током осме деценије ХХ века, постали носиоци ликовног живота у Јагодини, окупљени у Клубу ликовних уметника. Међутим, током осамдесетих година почињу први озбиљнији проблеми у раду овог удружења. Годишње изложбе губе на квалитету, пре свега због инсистирања на квантитету кад је чланство у питању, а постављањем у други план уметничких вредности изложених радова. Јављају се проблеми са финансирањем, а бројни истакнути градски уметници не желе више да излажу у оквиру Клуба. Временом се оваква ситуација само погоршавала. Повремени напори да се удружењу врати стари сјај, нису имали трајне резултате, па је Клуб угашен 2007. године.

³⁴ Уметност је за све, Нови пут, 30. април 1980, 9.

³⁵ Н. Крстић, *Ото Бихаљи - Мерин и градитељи модерне мисли*, Јагодина 2018.

Милорад Трајковић Пајко, као дефектолог по струци, али велики заљубљеник у сликарство, успео је да опстане на ликовној сцени Јагодине управо због тога што је поседовао неоспоран таленат, а његови радови значајне ликовне квалитете. У прилог овоме сведоче награде које је добијао од жирија Октобарских изложби Клуба, а које су чинили реномирани познаваоци ликовне уметности у Србији. Трајковић је неколико година водио Клуб ликовних уметника, подржавао рад својих колега писањем ликовних критика и организовањем изложби, био значајна личност у просветном и културном животу града као директор Школе за глувонему децу и Градске библиотеке. Уз градски Клуб ликовних уметника био је од његовог оснивања, па до самог краја. Његов сликарски опус је богат, са јасно израженим фазама у развоју. Успео је да створи особен ликовни језик и заузме значајно место у ликовном животу Јагодине.

Најранији период стваралаштва, инспирисан великанима српског модерног сликарства, Лубардом и Милуновићем, чине експресионистички пејзажи који, кроз мотиве јадранског приморја, говоре о егзистенцијалним проблемима човека, неумитној пролазности и вечитој смени живота и смрти. Врхунац ове фазе Трајковићевог стваралаштва представљају стабла маслина и „Црвоточине“, симболи самог човека.

Аналитички приступајући разради мотива старих, црвоточних стабала и задирући у репертоар српске средњовековне уметности, Трајковић улази у нову фазу у свом раду. Почевши од „окамењених“ слика фантастичних животиња преузетих са архитектонске пластике српских средњовековних цркава, изведених експресивном линијом и живим колоритом, уметник идеју развија даље. Он ствара слике на којима у ванвременском еденском свету обитавају различита бића чије је иконографско порекло у хришћанској

Слика 36 Рибe, 2007,
пастел, папир

уметности. На овим сликама акценат је на форми која је стилизована, а композиција је уравнотежена, док је колорит најчешће хладан, повремено и монохроматски.

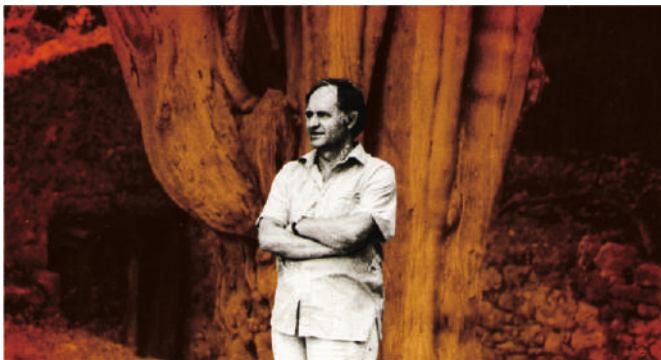
Свој свет митских животиња, уметник постепено обогаћује преносећи на своје радове мотиве са златарских предмета Скита, које понекад комбинује са испреплетаним, силовитим линијама. На тај начин креира монументалне, а опет динамичне композиције, подржане јарким, али усклађеним бојама.

У последњој фази свог стваралаштва, Трајковић постепено редукује форме до апстрактног. Поново се враћа линији, која постаје доминантни елемент његових пастела. Израђује бројне варијације на

основну тему, уводи неке раније мотиве које стилизује и третира линеарно. Решавање композиције му овог пута задаје много проблема и чини се да никако не успева да пронађе основну потку на којој би базирао и из које би даље развио нови циклус слика.

Активним учешћем у креирању културног живота у граду и плодним сликарским опусом којим је обогатио локалну ликовну сцену, Милорад Трајковић Пајко се заслужено нашао међу именима која се не могу заобићи приликом истраживања и презентације културне историје Јагодине друге половине 20. века.

Јасмина Трајков
историчар уметности
виши кустос Завичајног музеја Јагодина

Самосталне изложбе:

- 1956. Котор
- 1961. Крушевац, Салон културе
- 1962. Светозарево, Сала Гимназије
- 1977. Светозарево, Галерија Самоуких ликовних уметника
- 1987. Светозарево, Завичајни музеј
- 1988. Вуковар, Барокна дворана Градског музеја
- 1991. Светозарево, Завичајни музеј
- 2002. Јагодина, Завичајни музеј

Групне изложбе:

- 1. Изложба сликара аматера поводом Дана Републике, сала Партизан, Светозарево, новембар 1959.
- 2. Изложба слика и скулптура чланова Клуба за ширење ликовне културе, Завичајни музеј, Светозарево, 29. новембар – 5. децембар 1963.
- 3. Изложба слика и скулптура сликари и вајари Светозарева, Галерија бисокопа „Пролетер“, Светозарево, 15 – 21. октобра 1964.
- 4. Заједничка изложба слика Илије Вукићевића и Милорада Трајковића, Галерија РУ „Ђуро Салај“, Београд, 29. мај 1967.
- 5. Изложба чланова Клуба ликовних уметника, Хол мале сале Дома културе, Светозарево, 16. октобар 1967.
- 6. Изложба слика Илије Вукићевића - Ике и Милорада Трајковића – Пајка, Галерија Радничког универзитета, Бор, 15 – 22. новембра 1969.
- 7. Изложба Клуба ликовних уметника Светозарево, КЛУС 69, Светозарево, 16. октобар 1969.
- 8. Изложба Клуба ликовних уметника Светозарево, КЛУС

70, Светозарево, 17. октобар 1970 .

9. Изложба слика и скулптура – КЛУС 71, у част прославе 30 година револуције и дана ослобођења Светозарева, Хол Дома културе, Светозарево, 9 – 15. октобар 1971.

10. Изложба слика и скулптура – КЛУС 73, Хол Дома културе, Светозарево, 7 – 18. јун 1973.

11. Октобарска изложба слика и скулптура Клуба ликовних уметника Светозарева, Хол Дома културе, Светозарево, 16 – 24. октобар 1973.

12. Групна изложба слика Жикице Јовановића, Милорада Трајковића – Пајка, Илије Вукићевића и Војислава Џелетовића, хол Индустије каблова, Светозарево, фебруар 1974.

13. Групна изложба слика Жикице Јовановића, Милорада Трајковића – Пајка, Илије Вукићевића и Војислава Џелетовића, Фабрика цемента, Поповац, 29. март – 10. април 1974.

14. Групна изложба слика Жикице Јовановића, Милорада Трајковића – Пајка, Илије Вукићевића и Војислава Џелетовића, Галерија пословне зграде на Кеју, Параћин, 10 – 20. април 1974.

15. Изложба слика и скулптура чланова Клуба ликовних уметника Светозарево, Галерија РУ „Ђуро Салај“, Београд, 2 – 16. јул 1974.

16. Изложба слика и скулптура поводом 30 година од ослобођења Светозарева, Хол Дома културе, Светозарево, 17 – 24. октобар 1974.

17. Изложба слика и скулптура чланова Клуба ликовних уметника Светозарево, Хол Дома омладине, Светозарево, 18. март 1975.

18. Клуб ликовних уметника Светозарева и Фестивалски одбор „Дани комедије“ Светозарево, 18 – 28. март 1976.

19. 17. Октобарска изложба Клуба ликовних уметника Светозарева, Галерија културног центра, Светозарево, 16 – 26. октобра 1977.

20. Изложба радова чланова Клуба ликовних уметника Светозарева у оквиру „Дана комедије“, Галерија Културног центра, Светозарево, 17 – 27. март 1978.

21. 18. Октобарска изложба Клуба ликовних уметника Светозарева, октобар 1978.

22. 19. Октобарска изложба Клуба ликовних уметника Светозарева, октобар 1979.

23. Изложба слика и скулптура Клуба ликовних уметника

Светозарева, Збирка Бауер и галерија уметнина, Вуковар, 25. април – 15. мај 1980.

24. 20. Октобарска изложба Клуба ликовних уметника Светозарева, Галерија Културног центра, Светозарево, 16 – 26. октобар 1980.

25. 21. Октобарска изложба Клуба ликовних уметника Светозарева, Галерија Културног центра, Светозарево, 16 – 26. октобар 1981.

26. Изложба цртежа и слика Драгослава Марковића и Милорада Трајковића – Пајка, Основна школа „Вук Караџић“, Поточац, март 1982.

27. КЛУС цртежи, Илок – Вуковар – Светозарево, април – мај 1982.

28. Избор радова чланова Клуба ликовних уметника Светозарева, Галерија Завичајног музеја, Светозарево – Српска Црња, октобар – новембар 1982.

29. Октобарска изложба Клуба ликовних уметника Светозарева, Галерија Завичајног музеја, Светозарево, 13 – 23. октобар 1983.

30. Октобарска изложба Клуба ликовних уметника Светозарева, Галерија Завичајног музеја, Светозарево, 22. октобар – 4. новембар 1984.

31. Светозарево као инспирација, Галерија Завичајног музеја, Светозарево, јули 1985.

32. Изложба радова чланова Клуба ликовних уметника Светозарева, Салон ликовне галерије Савременици, Лазаревац, јули 1985.

33. Октобарска изложба Клуба ликовних уметника Светозарева, Галерија Завичајног музеја, Светозарево, 22. октобар – 4. новембар 1985.

34. Октобарска изложба Клуба ликовних уметника Светозарева, Галерија Завичајног музеја, Светозарево, 20. новембар – 5. децембар 1987.

35. 25. јубиларна Октобарска изложба Клуба ликовних уметника Светозарево, 1988.

36. Почети су нам у овој школи, Ликовна остварења бивших ученика и професора, Светозарево, 2 – 12. април 1988.

37. 26. Октобарска изложба Клуба ликовних уметника Светозарево, Светозарево, 16 – 25. октобар 1989.

38. 27. октобарска изложба Клуба ликовних уметника Светозарево, Светозарево, октобар 1990.

39. 28. Октобарска изложба Клуба ликовних уметника

Светозарева, Завичајни музеј, Светозарево, 16 – 26. октобар 1991.

40. Октобарска изложба Клуба ликовних уметника Светозарево, Завичајни музеј, Светозарево, октобар 1992.

41. Октобарска изложба Клуба ликовних уметника Јагодина, Завичајни музеј, Јагодина, 15 – 25. октобар 1993.

42. Октобарска изложба Клуба ликовних уметника Јагодина, Завичајни музеј, Јагодина, 24 – 31. октобар 1995.

43. Александар Моравски, Миливоје Мићић, Милорад Трајковић – Пајко, Слике, скулптуре, пастели, Галерија „Пинки“, Земун, 30. април – 06. мај 1996.

44. Октобарска изложба Клуба ликовних уметника Јагодина, Завичајни музеј, Јагодина, 30. октобар – 13. новембар 1997.

45. Каницовим трагом, 24. ликовна колонија Сисевац 99, Галерија Завичајног музеја, Параћин, 13 – 31. октобар 1999.

46. Изложба слика са ликовне колоније Клуба ликовних уметника Јагодине, Центар за културу, Јагодина, фебруар 2000.

47. Међународна изложба ликовног стваралаштва, Завичајни музеј, Јагодина, април – мај 2000.

48. Ликовно стваралаштво у Јагодини 1945 – 2000, Завичајни музеј, Јагодина, април 2000.

49. Јесења изложба Клуба ликовних уметника Јагодина, Завичајни музеј, Јагодина, 24. октобар – 14. новембар 2002.

50. Јесења изложба Клуба ликовних уметника Јагодина, Завичајни музеј, Јагодина, новембар 2003 – фебруар 2004.

51. Јесења изложба Клуба ликовних уметника Јагодина, Културни центар, Јагодина, новембар 2006.

Награде:

1973. Трећа награда на Октобарској изложби слика и скулптура Клуба ликовних уметника Светозарева

1983. Награда за сликарство на 23. Октобарској изложби Клуба ликовних уметника Светозарева

1993. Похвала за сликарство на Октобарској изложби Клуба ликовних уметника Јагодина

1995. Награда за сликарство на Октобарској изложби Клуба ликовних уметника Јагодина

2002. Награда за сликарство на Јесењој изложби Клуба ликовних уметника Јагодина

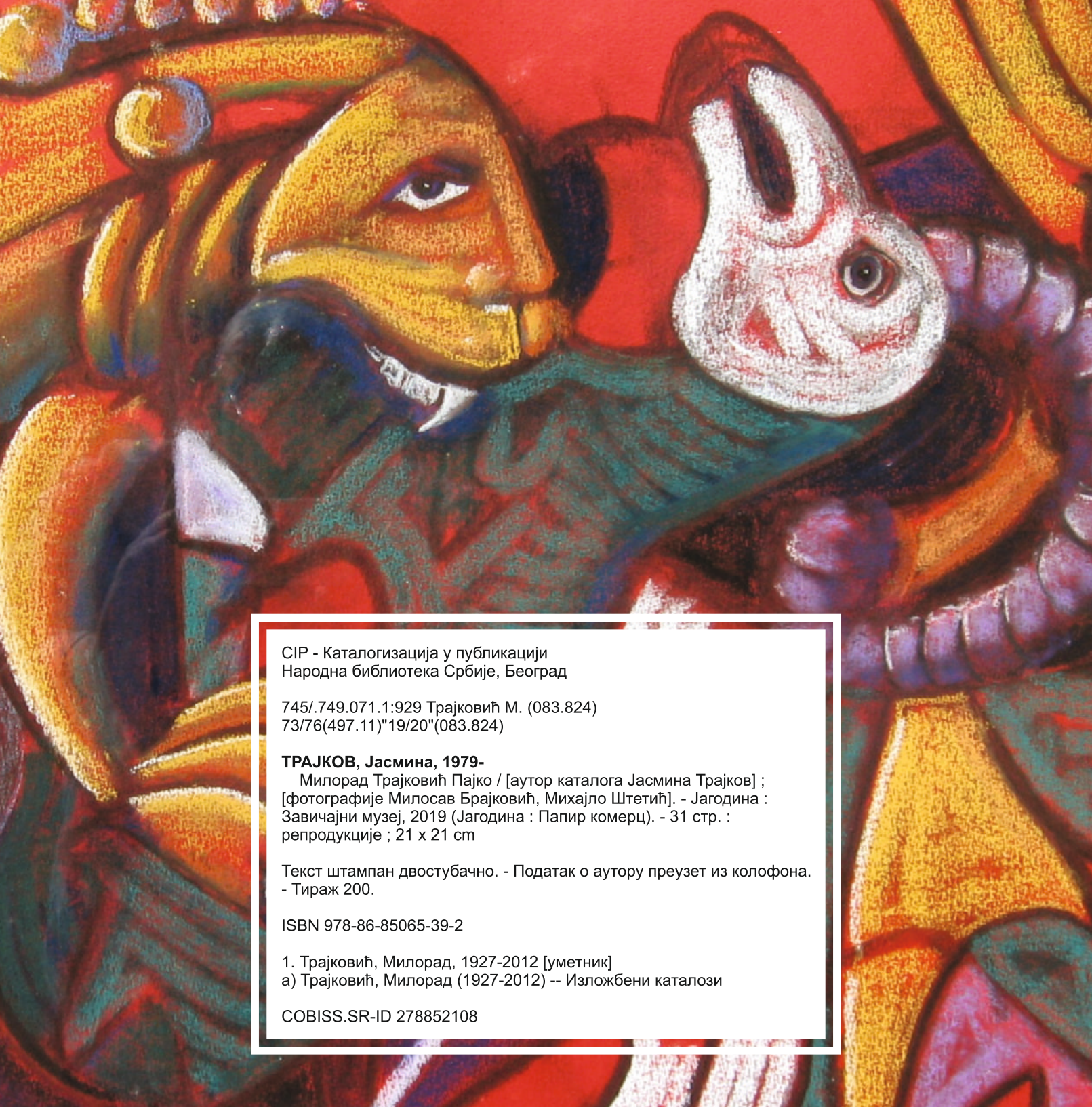

Грифон и бик, 2002,
пастел, папир

Списак изложених радова:

1. Котор II, 1957, уље на платну, 100 x 70 цм, власништво породице Трајковић
2. Корен, 1961, уље на платну, 90x70 цм, власништво породице Трајковић
3. Дрво, 1964, уље на платну, 69x48 цм, власништво породице Трајковић
4. Пејзаж из Боке Которске, 1966, уље на платну, 100x70 цм, Завичајни музеј Јагодина, инв.бр. 12
5. Копе, 1967, уље на платну, 100x70 цм, власништво породице Трајковић
6. Стара маслина I, 1973, пастел, папир, 32x50 цм, Завичајни музеј Јагодина, инв.бр. 13
7. Стогови, 1973, уље на платну, 65x45 цм, Завичајни музеј Јагодина, инв.бр. 14
8. Маслина, 1975, пастел, папир, 50x70 цм, Завичајни музеј Јагодина, инв.бр. 290
9. Композиција, 1977, пастел, папир, 50x70 цм, Завичајни музеј Јагодина, инв.бр. 291
10. Композиција, 1977, пастел, папир, 65x51 цм, Завичајни музеј Јагодина, инв.бр. 92
11. Предео око Каленића, 1983, уље на платну, 80x60 цм, Завичајни музеј Јагодина, инв.бр. 582
12. Трагом Скита, 1995, пастел, папир, 70x61 цм, Завичајни музеј Јагодина, инв.бр. 863
13. Композиција, 1999, пастел, папир, 80x61 цм, Завичајни музеј Јагодина, инв.бр. 862
14. Мотив из Котора, б.г., уље на платну, 72x85 цм, власништво породице Трајковић
15. Црвоточина, б.г., уље на платну, 100x70 цм, власништво породице Трајковић
16. Композиција, б.г., пастел, папир, 50x70 цм, власништво породице Трајковић
17. Композиција, б.г., пастел, папир, 70x50 цм, Завичајни музеј Јагодина, инв.бр. 292
18. Композиција, б.г., пастел, папир, 50x70 цм, власништво породице Трајковић
19. Композиција, б.г., пастел, папир, 70x50 цм, власништво породице Трајковић
20. Композиција, б.г., пастел, папир, 70x50 цм, власништво породице Трајковић
21. Композиција, б.г., пастел, папир, 70x50 цм, власништво породице Трајковић
22. Композиција, б.г., пастел, папир, 70x50 цм, власништво породице Трајковић
23. Композиција, б.г., пастел, папир, 70x50 цм, власништво породице Трајковић
24. Композиција, б.г., пастел, папир, 70x50 цм, власништво породице Трајковић
25. Композиција, б.г., пастел, папир, 50x70 цм, власништво породице Трајковић
26. Коњ, б.г., пастел, папир, 70x50 цм, власништво породице Трајковић
27. Слетање, б.г., пастел, папир, 70x50 цм, власништво породице Трајковић
28. Ждралови, б.г., пастел, папир, 70x50 цм, власништво породице Савић, Јагодина
29. Хватање коња, б.г., пастел, папир, 70x50 цм, власништво породице Трајковић
30. Узнемирење, б.г., пастел, папир, 70x50 цм, власништво породице Трајковић
31. Рибе, б.г., пастел, папир, 70x50 цм, власништво породице Трајковић
32. Лав и грифон, б.г., пастел, папир, 70x50 цм, власништво породице Трајковић
33. Кентаур и грифон, б.г., пастел, папир, 70x50 цм, власништво породице Трајковић
34. На месечини, б.г., пастел, папир, 70x50 цм, власништво породице Цветковић, Јагодина
35. Ждралови, б.г., пастел, папир, пастел, папир, 70x50 цм, власништво породице Трајковић
36. Лав, б.г., пастел, папир, 70x50 цм, власништво породице Трајковић
37. Лав и коњ, б.г., пастел, папир, 70x50 цм, власништво породице Трајковић
38. Композиција, б.г., пастел, папир, 70x50 цм, власништво породице Трајковић
39. Композиција, б.г., пастел, папир, 70x50 цм, власништво породице Трајковић
40. Композиција, б.г., пастел, папир, 70x50 цм, власништво породице Трајковић
41. Композиција, б.г., пастел, папир, 70x50 цм, власништво породице Трајковић
42. Композиција, б.г., пастел, папир, 70x50 цм, власништво породице Трајковић
43. Композиција, б.г., пастел, папир, 70x50 цм, власништво породице Трајковић
44. Композиција, б.г., пастел, папир, 70x50 цм, власништво породице Трајковић

CIP - Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд

745/.749.071.1:929 Трајковић М. (083.824)
73/76(497.11)\"19/20\"(083.824)

ТРАЈКОВ, Јасмина, 1979-

Милорад Трајковић Пајко / [аутор каталога Јасмина Трајков] ;
[фотографије Милосав Брајковић, Михајло Штећић]. - Јагодина :
Завичајни музеј, 2019 (Јагодина : Папир комерц). - 31 стр. :
репродукције ; 21 x 21 cm

Текст штампан двостубачно. - Податак о аутору преузет из колофона.
- Тираж 200.

ISBN 978-86-85065-39-2

1. Трајковић, Милорад, 1927-2012 [уметник]
а) Трајковић, Милорад (1927-2012) -- Изложбени каталози

COBISS.SR-ID 278852108

Паўно

НАЦЫАНАЛЬНЫ МУЗЕЙ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ